

Erdély

ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Új sorozat, 138. szám
2020/4.Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
– Kolozsvár 1891 ÉrtesítőjeFőszerkesztő: Tóthpál Tamás
(tothpaltamas@gmail.com)
Főmunkatárs: Pál GyöngyiA következő lapszám megjelenik:
2020. május 22.

Foteltúra kedvenc tavaszi vidékeken

Türelmetlenül vártuk a tavaszt, az első virágokat, a napsütést, kék eget. Már február végén hóvirágokat fotóztunk a Dumbrava-gerincen és a Hója-erdőben, terveztük a tavaszi túrákat. Akkor még elképzelni sem tudtuk, hogy ezen a tavaszon elmaradnak a kirándulások, bezáródunk lakásunk falai közé. A koronavírus miatti elszigeteltség drámaian megváltoztatta életünket. Ablakból nézzük a pattanó rügyeket, zöldellő bokrokat, virágos fákat. Csak a legszükségesebb sietős vásárlásokért hagyjuk el otthonunkat. A napok egyhangúan telnek, hiányzik a frissítő mozgás a friss levegőn. Régi, kedves helyek jutnak eszünkbe, ahova most csak gondolatban juthatunk el.

PÁL GYÖNGYI

A vadregényes Misid-völgy

Kora tavaszi egyik kedvenc túránk a Vársonkolyos közeli Misid-patak völgye, amely az egykori erdőkiérmelő kisvasút felszámolása után visszanyerte eredeti szépségét, vadságát. Függhídon kelünk át a Sebes-Körösön. Ebbe ömlik a Misid-patak a híres Szelek-barlangjában (P. Vântului) és a Nagy Magyar-barlang (P. Ungurului) közelében, a 465 m magas Simon-dombot félkörben megkerülő Sebes-Körös és a dombot átszelő vasúti alagútnál. A gyalogos átkelések gumicsizmákkal a sebes sodrású patakon kemény próbatételt jelentenek. A patak baloldali mellékága, a Bükkös (Făgetel) beömlésénél befejeződik a tulajdonképpen szoros. A völgyben hóvirágok, primulák, kék jácintok, erdei sáfrányok, tőzikek virítanak lépten-nyomon. Egy sziklaképződmény tövében, mohás kövek közt több ágra szakadt patak csordogál. A köves ösvényen felkapaszkodunk a Biró Lajos-

barlang (P. Moanei) kettős kapujához, 500 m tengerszint feletti magasságban, vízfolyásos járatában az első 100 m különösebb

felszerelés nélkül, gumicsizmával bejárható. A barlang felett 30 méterrel ott a felső, száraz járat még szebb cseppkőképződményekkel (P. Lesiana, 128 m), amelyhez meredek erdei kaptáton jutunk fel, ágakba, gyökerekbe kapaszkodva a csúszós oldalon.

A Berettyó forrása és csodálatos vízesése

Vannak kirándulóhelyek, ahova folyton visszahúz a szí-

vünk. Ilyen a Berettyó forrása is. Tavaszi túráink között többször szerepel, tavaly is felkerestük. A Berettyó a Réz-hegység (Plopiș vagy Șes) Ponor-csúcsa alatt ered több forrásból. A legnagyobb a Nagy-karsztforrás, amely a Toplica-patakot táplálja, a Bihar, Kolozs és Szilágy megye találkozási pontjának közelében. A forrás környéke természetvédelmi terület. Itt a Berettyó gyors hegyi patakszerűen tör előre meredek hegyoldalak közt. A forrás több útvonalon elérhető: a Királyhágó

(Bucea) felől a Fogadó-völgyön keresztül vagy a Királyhágó tetejéről (Piatra Craiului) az ortodox kolostorhoz vezető úton eljutva a Măgura Mare-csúcs (917 m) melletti tévéreléig, onnan a Culmea telep elszórt házai közt a Kolozs és Szilágy megye határát képező gerincre és beereszkedve a vízeséshez. Ez jövet-menet egész napos, 22-24 km-es gyalogtúra. De mehetünk Kraszna, illetve Zilah felől, Tuszatelkéről (Tusa) jutva a karsztforrásig, majd követve a Berettyó útját szűkebb szoroson, aztán több kis betongáttal és vízeséssel tarkított szép völgyön érjük el a tuszatelki pisztángost, tovább Füzespatelekre (Preoteasa), majd ismét szűkebb völgyön, a folyó kanyarulatait követve érünk Valkóváraljái (Subcetate). A távolság a forrástól kb. 12 km, nem sok, de nehezen járható az út. A vadpatak völgy csodálatos ezen a szakaszon, három szoroson halad át, úttalan utakon, kövekre, sziklára lépve, vízen gázolva, ember nem járta helyeken követhetjük a Berettyót, de a táj szépsége kárpótol a fáradságért. A Berettyó forrása és a vízesés fantasztikus. Erős, bővíző, kristálytisza karsztforrásában a Ponor-tető víznyelő rendszerében felgyűlt víz tör felszínre, majd több ágra szakadva, kisebb vízeséseket alkotva halad. Követjük a patakocskákat míg a forrás vize meredek mésztufadombon több ágra lezúdulva a mohás kövek között vízesésfüggönyt hoz létre, csodálatba ejtve a látogatókat.

Elbűvölő látvány a 10-12 méter magas Berettyó-vízesés

A SZERZŐ FELVÉTELEI

■ Ha összeszedjük a szabadságra vonatkozó szavakat, szóösszetételeket, köztük a következőket találhatjuk: szabadság, szabadalom, szabadban lenni, szabad ezt vagy azt tenni, szabadságvágy, felszabadul, kiszabadul, elszabadulnak az indulatok, kiszabadul a szellem a palackból és a végére hagytam a szabadítót, megszabadít kifejezéseket, mert erről elmélkednék.

A keresztények számára Jézus a legnagyobb szabadtűt. A Csendes éjben is énekeljük: Krisztus megszabadít. Amint bármely társadalmi mozgalom, ha zászlójára tűzi a szabadságot, akkor biztos milliónyi követőre számíthat – olyan mélyen gyökerezik az emberi lélekben; lelkünkben a szabadság vágya. Viszont egy hónapja világunk kénytelen volt felfüggeszteni az utóbbi két évszázad társadalmi mozgalmainak szabadsággal kapcsolatos eredményeit. Miután megszabadultunk a kommunista diktatúrától, rövid idő alatt tapasztaltnunk kellett, hogy ki-ki saját elképzelése szerint gondolkodik a szabadságról. Azt is megtudtuk, milyen nehéz is szabadságban élni. Milyen másfajta feladatok, döntések is küzdelmek várnak ránk.

És most itt van az önként vállalt bezártság. Egészségünk érdekében zárkoztunk be. Legtöbbünk számára nem is volna szükség „szükségállapotra”, úgyszintén otthon maradnánk, legalábbis aki tudatosan él.

A szabadsággal szemben az ember számára a legnagyobb megpróbáltatás a rabság, bezártság, kizártság, elszigetelés, kiűzetés, korlátozás, elzárás, fogság. Vajon ki-ki minek éli meg a mostani helyzetet? Rabságnak? Fog-

ságnak? Karanténak? Miben lehetünk most még szabadok? Egyelőre szabad internetezni, facebookozni, telefonálni, egyeseknek szűk két óra alatt beszerezni, másoknak dolgozni – de mindezt meghatározott keretek között.

Mindannyiunkban felmerül, hogy vajon meddig tart ez az állapot? Egyes nemzetközi hírek szerint nyárig, mások szerint szeptemberig, ismét mások egy vagy másfél évet jósolnak. Hát ez tényleg olyan, mint a háború, ahogy az előttünk élő generációk mesélték. Ők sem gondolták, hogy annyira hosszú lesz a második világhábo-

Gondolatok a szabadságról

ru. Addig tartott, amíg már nem volt mit enni, amíg milliók elvesztették szeretteiket, barátait, otthonukat és a romokon újból kezdődhetett az élet. Most más krízist élünk. Egyetlen ország, egyetlen kis- vagy nagyhatalom sem kivétel, ezért is nevezik világfertőzésnek.

Számos legendában, mesében, görög tragédiában és művészi alkotásban is fellelhetjük a szabadító nagy gondolatát. Az egyiptomi halottaskönyv címe: A lélek szabadtűtése a fénybe. A mesében a legkisebb királyfinak számos próbatétel után sikerül kiszabadítania a sárkány fogságából a királykisasszonyt. Oidipusz megszabadítja a várost a szörnyettől, aki fiatal lányokat rabol. Se zeri, se száma a szabadtűtéstől szóló irodalmi műveknek.

Most ott tartunk, hogy kételkedünk a Nagy Szabadtűtőben. Pedig mindig voltak egyéni és közösségi életünk-

ben olyan időszakok, amikor a megszabadulás reménye tartott meg. Most is mindannyian abban a reményben élünk, hogy lesz szabadtűt. Talán érdemes lenne hinni is a szellemi Szabadtűtőben, amely előbb vagy utóbb megmutatja majd a testi fizikai szabadtűtést.

A turistáknak a szabadságot a szabadban való járás-kelés, hegymászás, biciklizés jelenti. Tágabb értelemben ez a turista igazi élete. Vajon most mit csináltak, kedves túratársaim? A hegyeken a hó nélkülünk olvadt, a mezők nélkülünk virágoznak, az erdő nélkülünk mocsan.

Vajon legalább látjuk majd élőben az őszi lombot, vagy csak „online”, egy-egy filmeckén követhetjük az évszakok váltakozását? Pedig a természet attól teljes, ha az ember is benne van. Távol áll tőlünk a pesszimizmus, de Villon Haláltánc-balladájának (Faludy György fordítása) utolsó sorai talán leginkább érvényesek az egyelőre kilátástalan turistáságra: A vén Paraszt már tudta s várta / alkonytájt kinn az udvaron: / „Görnyedt testünknek nincsen ára, / s úgy halunk meg, mint a barom. / Kaszás testvér! / Sovánny a földünk! / könnyörgöm: egyet tégy nekem: / ha elviszel, szórd szét trágyánkat / testemet kinn a réteken!” / Ó rábólintott s vitte lassan, / s úgy szórta, szórta, szórta szét, / mint magvető keze a búzát, / vagy pipacsot az őszi szél. / – A földbe térünk mindahányan, / s az évek szállnak, mint a percek, / véred kiontott harmatával / irgalmazz nékiünk, Jézus Herceg!

Hegyi Johanna

Karanténvallomások virtuális túravezetéstől fényképvarázslatig

Gondolatmorzsa és emlékcseppek túravezetőink, EKE-tagjaink, önkénteseink, túratársaink tollából, hogy megszínésítsük a bezártság komor pillanatait.

Az a medvehagymás pesztó...

Kasza Izabella EKE-tag: Óév-búcsúztató és újköszöntő terveim között a túrázás és a természet felfedezése mindenképpen listavezetőként volt jelen. Emlékszem a januári józanító túrákra és az ezt követő kirándulásokra, ahol örültünk a szikrázó napsütésnek és lelkesen terveztük a következő hónapok programját, dátumokat jegyeztünk fel... Aztán hirtelen márciusban, a világjárványban, az összes túrázási tervem megbukott. A karantén első idejében még azon gondolkodtam, miként lehetne mégis egy túrán részt venni és élvezni az első hóvirágok megjelenését, hogyan tudnék mégis friss, saját kezűleg szedett medvehagymából pesztót készíteni, tavalyi túránkon ugyanis anynyi medvehagymát szedtem, hogy egy évig saját készítésű pesztót ettem. Ennek helyét viszont most átvette a szabályok betartásának szükségessége, illetve az egymás iránti felelősség felvállalása.

Vágyakozva figyelem a természet ébredését és virágzását, az EKE-körleveleket, hirdetések és biztatásokat, örülök a telefonos és online kapcsolat lehetőségének, ezáltal megoszthatjuk egymással azt a sürgősen hívó érzést a természet részéről, amelynek hangját most nagyon erőteljesen halljuk. Éppen ezért nagyon-nagyon várom, hogy a túracuccokat elővéve újra együtt fedezzük fel az ismert és kevésbé ismert helyeket, hogy ne vessünk a vicceken és a régi kirándulós történeteken, hogy újra együtt lehessünk fiatal és kevésbé fiatal túratársainkkal, végül pedig, hogy együtt írjuk tovább a történetet.

Hiányzik hívásod: jönnél-e önkéntesnek?

Lőrincz Beáta önkéntes: Mi az, ami hiányzik? Az, hogy felhívjon a barátnőm és azt kérdezze: „jönnél-e önkéntesnek a következő teljesítménytúránkra?”, majd azt feleljem: „igen, persze!” Hiányzik a közös túrázás, az, hogy beszívjam a kristálytisztá levegőt útban a Vigyázó felé, vagy elakadjon a lélegzetem a Menyasszony fátyla vízeséshez érve. Az, hogy Istenszékére tartva, vadregényes tájakon nyugtassam a tekintetem és mindeközben a barátaimmal felfedezzük a túraösvények rejtelseit. Mindaz, amit a túrázás adott, most sokkal jobban felerősödött, és ráeszméltem: többet kaptam, mint gondoltam. Átértékelődött bennem a szabadság kérdése és érzése. Tavaly megtapasztalhattam a teljesítménytúrák kalandos történeteit. Benézhettem a kulisszák mögé, amikor sok-sok önkéntessel együtt előkészítettük a Jókai-teljesítménytúra rajtját a gyalogosok és ultramaratonosok számára, vagy amikor az utolsó résztvevő is beért a torockói célba. Az első Bánffy Miklós emlék- és teljesítménytúra útvonalra sem hagyta lankadni a kerékpárosokat, sőt a gyalogosoknak is új élményekkel szolgált. A jelenlévők megismerhették a Bánffy által annyira kedvelt erdélyi tájak csodáit, majd a célban gulyás várta őket méltó jutalmul. Most hiányzik a vonatút a Révi-szoros irányába egy szikrázóan napsütéses reggelen, vagy az, hogy a kilátókon megpihenve ámulatba ejtsen az ébredő természet. Ez mind hiányzik, de hevesen bennem élnek az emlékek, és ez erőt ad, így előre nézek, amikor újra együtt kirándulhatunk, teljesítménytúrázhatunk, csak ki kell várnunk.

Elkészültek a Retyezát diasorozatai

fényképek is készültek. A Maros megyei Mezőzáhon találjuk a Paeonia tenuifolia L. néven jegyzett, nálunk mezei (vagy sztyeppei) bazsarózsaként ismert virág egyetlen európai rezervátumát. Csak néhány napig lehet megcsodálni ezt a természeti szépséget, ugyanis három hét a virágzás ideje. A keskenylevelű bazsarózsa évelő növény, gyöktörzséről gumósan vastagodott gyökök indulnak, amelyek szervesanyag-készlete elősegíti a nagy termetű növény korai virágzását. A szár egyenes, 10–50 cm magas, kopasz, egy-, ritkán kétvirágú. A sztyeppei bazsarózsa védett virág, szigorúan tilos leszedni, csak fényképezni szabad. Akinek van kedve és lehetősége, keresse fel az EKE honlapját, virtuális kiránduláson gyönyörködjünk a csodaszép virágokban és reménykedjünk, hogy nemsokára a valóságban is kirándulhatunk.

Emlékdíaim: az első karácsony fényképezőgépe

Farkas György túratárs: Már három hete csak az ablakomból figyelem a természet igyekvését a virágbontás és rügyezés felé. Igaz, csak akkor, amikor van rá időm. Lehet, furcsán hangzik, de napjaim néha túlságosan rövidnek tűnnek. Ennek pedig a forrása és okozója: Édesapám. Annak idején, jó hét évtizeddel ezelőtt, egy kommandói túra alkalmával (ahová éppen keresztelni ment) azt mondta nekem: „fiam, ha haláloed napjáig szeretnél valami értelmeset és szórakoztatót tenni, akkor válassz olyan elfoglaltságot, amely lehetővé válik számodra akkor is, ha szobafogságra jutsz.” És íme, itt van ez a fránya kór, amely pont ezt teszi velünk. Amikor megkérdeztem, mire gondol, azt mondta: „a teremtett világ szépségeit örökítsd meg!” Így került az első karácsonykor a fa alá amit – nota bene – együtt kerestünk meg és

Virtuális bazsarózsátúra Mezőzáhon

Kovács D. Zsuzsa túravezető: Világjárvány, kijárási tilalom, mit lehet ilyenkor tenni? Hát sok mindent... Például azt, amire sohasem volt elég időnk eddig. Vagy képzeletben végigjárni a tervezett és a járvány miatt elmaradt kirándulás útvonalát. Most ezt tettem én is. Április végére terveztem egy kirándulást a mezőzáhi keskenylevelű bazsarózsákhoz, amit aztán még az áprilisi program megjelenése előtt egy nappal a járványra való tekintettel törölttem, ezért alig tudott róla néhány személy. Virtuális kirándulást teszek hát a bazsarózsákhoz, ahol már többször jártunk, szebbnél szebb

Három hétig virágzik a sztyeppei bazsarózsa